

GULUSTAN-BSSJAR
ACCEPTED FOR ONLINE AND PRINT ISSUE 28.10.2013

ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА-КУОРТУ ЄВПАТОРІЯ (КЕРКІНІТІДА, ГЕЗЛЕВ)

Скрябіна Тетяна Олегівна

Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта), кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії і правознавства Євпаторійського інституту соціальних наук (Україна)

E-mail: tartanen@yandex.ru

РЕЗЮМЕ

У роботі досліджуються етапи історичного розвитку міста-курорту Євпаторія (Керкінітіда, Гезлев), від стародавніх часів до сучасності.

Ключові слова: Керкінітіда, Тавріка, Каламітська затока, Гезлев, Мойнаки, етнос, грязелікування, оздоровниця, курорт, Євпаторія.

РЕЗЮМЕ

В работе исследуются этапы исторического развития города-курорта Евпатория (Керкинитида, Гезлев), от древнейших времен до современности.

Ключевые слова: Керкинитида, Таврика, Каламитский залив, Гезлев, Мойнаки, этнос, грязелечение, здравница, курорт, Евпатория.

Scryabina T. O.

The stages of the historical development of the resort town Evpatoria (Kerkinitida, Gezlev).

RESUME

We study the stages of the historical development of the resort town of Evpatoria (Kerkinitida, Chersonese), in particular the historical destiny and the development of the resort town of Evpatoria a considerable time period.

Key words: Kerkinitida, Tavrika, Kalamitsky bay, Gezlev, Moinaki, ethnos, the mud therapy, sanatorium, health resort, Evpatoria.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Крим ніколи не був обділений увагою істориків. Загальновідомо, що першими з них були арабські та античні автори, в тому числі такі відомі і авторитетні як Геродот та Страбон, Адріан, Гекатей Мілетський тощо. Історична доля населення невеликого по площі півострова являє собою в силу ряду специфічних причин чудове поле діяльності для спеціалістів з історії війн, економіки, дипломатії, а також для етнографів, філологів, мистецтвознавців. У цьому плані надзвичайно актуальним є розгляд історичної долі одного з найдавніших міст Криму – Євпаторії якій виповнилось в 2003 р. 2,5 тис. років з часу заснування.

З історії становлення та розвитку міста Євпаторії є багато письмових та археологічних джерел, матеріалів історичних досліджень, опублікованих в працях: С. Ю. Внукова, В. В. Груббе, Н. Н. Григорьєва, С. С. Северинова, В. С. Драчука, О. Д. Дашевської, В. М. Заскоки, А. Н. Карасьова, С. Д. Крижницького, В. А. Кутайсова, А. П. Лоевського, В. И. Павленкова, П. Д. Підгорецького, Г. Р. Саблукова, Н. В. Сакун, А. З. Соркіна, В. Л. Хрущева, И. В. Яценка та багатьох ін. проте не має жодної публікації в якій би аналізувався поетапний розвиток міста-курорту Євпаторія від стародавності до сучасності. Отже, є нагальним проведення саме такого дослідження.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розташована на березі мілководної Каламітської затоки Євпаторія, отримала широку популярність завдяки першокласному, бальнеологічному курорту, дитячій оздоровниці. Прибережжя Каламітської затоки, там де зараз знаходиться місто Євпаторія несе свідчення багатьох культур, які залишили свої сліди ще V тисяч років тому назад. В третій чверті VI ст. до н.е. (550–525 рр. до н.е.) греками колоністами (вихідцями з Мілету) була заснована факторія (торгівельна база), а потім поліс Керкінітіда – самостійне рабовласницьке місто-держава, демократична республіка. Каркінітіда (або Керкінітіда) виникла, як припускають історики, від імені Каркіна – засновника міста. Це невелике навіть за тих часів місто (її територія складала близько 7 га), з населенням близько 2 тис. чоловік [9, с. 50].

Про Керкінітіду, як про інші поселення греків та скіфів на заході півострова відомо небагато, здебільшого дякуючи археологічним розкопкам. Жителі міста та навколишніх поселень вирощували зернові та

виноград, давили вино, займалися скотарством та рибальством, а також різними ремеслами, добували сіль в численних соляних озерах, розташованих на околицях і вели торгівлю.

Невелике на той час місто було важливим торговельним центром, що здійснював торгівлі та економічні зв'язки з містами Еллади та Малої Азії, з районами північного Причорномор'я. Керкінітіда вела жваву торгівлю практично з усім античним світом. В місто поступало дороге вино, оливкове й духмяні масла, посуд та предмети розкоші. З колонії ввозили зерно, сіль, солону рибу, звідси в Грецію поступали раби, куплені у скіфів. В місті з V ст. до н.е. чеканилась своя мідна монета [9, с. 52–53].

Наприкінці IV – II ст. до н.е. Керкінітіда потрапляє в залежність від Херсонесу. Після покорення Керкінітіда почала швидко розвиватися і приймати типові Херсонеські риси. Кінець III ст. до н.е. час найбільшого розквіту міста під владою Херсонеса. Для останнього він відіграв роль важливого стратегічного пункту для колонізації плодоносних приморських земель всього північно-західного Криму [3, с. 7]. На території північного Причорномор'я жили і інші вайовничі племена. В період III – II ст. до н.е. для Керкінітіди виник ряд ускладнень з навколишніми племенами, особливо зі скіфами.

Втративши незалежність, Керкінітіда в IV ст. до н.е., ввійшла в склад сільськогосподарського округу (хори) античного Херсонеса, для якої мала велике торговельне та стратегічне значення, місто було перетворене в фортецю. Удосконалюється торговельна справа, будуються багаті будинки, чеканиться власна монета. В політичному плані жителі Керкінітіди отримали повноправне громадянство в Херсонесі, в економічному плані місто втратило право вільної торгівлі. В той же час Керкінітіда була другим містом Таврики по величині та значенню після Херсонеса.

В кінці II ст. до н.е. Керкінітіда завойована скіфами, в подальшому Керкінітіда неодноразово була піддана нападам скіфів. В I – III ст. н.е. місто ввійшло в склад Римської держави. В III ст. н.е. відбувається вторгнення готів в Крим, Керкінітіда повністю зруйнована. Крим підлягав набігам гунів, печенігів, хазар, половців. На місці Керкінітіди в VIII – X ст. існувало невелике поселення яке в подальшому освоїли переселенці з Київської Русі [3, с. 15].

В XIII ст. на територію Таврики втручаються монголо-татари, зігравши певну роль в його подальшому історичному розвитку. Перший раз в 1223 р., потім похід хана Батия в 1239 р. В 1242 р. Таврика перетворилася в улус Золотої Орди з адміністративним центром в місті Крим. Кримське ханство не надовго залишається самостійним. В 1475 р. після погрому генуезців та захоплення Південного берега Криму турками півострів стає васалом Оттоманської Порти. Столиця Кримського ханства переноситься в Бахчисарай. Другим по значенню стає місто Гезлев – яскрава татарсько-турецька фортеця, яка знаходилась на місці старої частини Євпаторії. В той час там знаходилось невелике татарське поселення Гезльюєв, що виникло в часи хана Тохтамиша. Назва татарського поселення була злегка видозмінена та перенесена турками на зведену ними фортецю.

Після завоювання Криму Туреччиною в 1475 р. султан Мехмед II аль-Фатих Завойовник (1432–1481 рр.) прийняв рішення заснувати фортецю Гезлев. Гезлев потрапляє під владу султанів та васальні відношення, тут проживають довірені паші султана що управляють містом. На початку XV – XVI ст. Гезлев був культурним та релігійним центром Кримського ханства. Один із правителів Криму Ходжа Девлет-Гірей навіть бажав зробити Гезлев своєю столицею. Недалеко від головних воріт “Одун – базар” фортеці Гезлев на віддаленому пустирі від міста був збудований в XV – XVI ст. “Текіє дервіш” (монастир) – єдиний неповторний історичний шедевр епохи відродження кримського мусульманського творіння, що зберігся в первозданному вигляді та стані на півострові як ансамбль в якому сконцентровані мечеть текіє, медресе [2, с. 45].

Місто було багатонаціональним. Тут жили татари, турки, греки, вірмени, приморські цигани. Разом з турецькими мечетями стояв і християнський храм. Кожна етнічна група займала свій квартал, де знаходився її храм. Так в північній – східній частині Гезлева знаходився квартал вірмен – григоріанців з церквою святого Миколая, квартал караїмів та їх храм – кенаса [7, с. 17].

До наших днів збереглась унікальна побудова XVI–XVII ст. Джума- Джамі вона і зараз діюча. Рядом з нею розташувався самий красивий фонтан міста – хана Іслам-Гірея, та один із базарів. Місто славилось своїми турецькими лазнями, жалюгідні залишки однієї із них можна побачити і зараз [9, с. 58].

По мірі розвитку Гезлев перетворювався в велике торгове місто-фортецю. Всі прибутки від торгівлі йшли в скарбниці султана, а розпоряджався від його імені турецький паша. Під його керівництвом був і трьохтисячний турецький гарнізон. В гавань приходило десятки суден із Малої Азії, приїздили і російські купці. Через Гезлев Туреччина вела торгівлю по суті з усім Кримським ханством. Турки привозили сюди дорогі тонкі тканини, мило, тютюн, мед, пряності, посуд. Вивозили вовну, шкіру, олію. Всією адміністративно-господарською діяльністю міста керували чиновники кримського хана, тому місто рахувалося ханським [4, с. 29].

Все вище сказане свідчить про високий розвиток і могутність середньовічного Гезлева. Але основною статтю доходів була работоргівля. Грабежі постійні набіги на землі України, Польщі, Московської держави, були введені в ранг зовнішньої політики Кримського ханства. Гезлев був великим центром работоргівлі поряд з Кафою (Феодосія), Бахчисараєм.

Століття відділили Гезлев від античної Керкінітіди, змінили весь вигляд Північно-Західного узбережжя Криму колишньої хори Херсонесу Таврійського. Більша частина територій півострова за часів Кримського

ханства була поділена між знатними татарськими родами – Кипчакським, Яшлавським, Манссурським, Аргінським, Ширінським. Ці володіння – бейлики – називались по родовим іменам беїв (князів). По суті вони були феодалними князівствами наприклад Мансурам належали єваторійські степи, Ширінам – район Перекопу та Азовське побережжя, Аргіни володіли районом Карасубазара (нині Білогірськ). Часто володарі князі відмовляли в покорі самому хану, траплялось скидали його, замінюючи на ханському престолі одного Гірея іншим [1, с. 68].

Сучасну назву Єваторія отримала в 1784 р. при імператриці Катерині II (1729–1796 рр.). В період її правління Указом від 8 лютого 1784 р. затверджувалась Таврійська область і розподіл її на 7 повітів, в тому числі Єваторійський. 24 квітня 1784 р. Єваторія була назначена повітовим містом Таврійської області. З 1786 р. єваторійська пристань звільнялась на 5 років від платежу мита. Але місто ще довго іменували Козловим, тому 28 березня 1826 р. було повелено: Єваторію не йменувати більше Козловим, а завжди Єваторією. Після приєднання Криму до Росії майже всі кримські міста наказом Катерини II були перейменовані на грецький лад. В 1844 р. разом з іншими містами Таврійської губернії був затверджений герб Єваторії [7, с. 19].

Після закінчення Кримської війни 1856 р. Єваторія залишилась повітовим містом Таврійської губернії. Її населення складало 6433 чоловік, в місті нараховувалось 1467 будинків [8, с. 35–36].

У 1874 р. військове відомство організувало в Єваторії очну санітарну станцію – перший курортний заклад міста. Хворі офіцери та солдати надходили сюди після проходження курсу лікування грязьовими ваннами в Сакській військовій лікарні. На початку 80-х років XIX ст. кількість відпочиваючих в Єваторії різко збільшилася.

В зв'язку з відкриттям лікувальних властивостей мойнакських грязей з середини XIX ст. (перші згадки датуються 1854 р.) Єваторія розвивається як курорт, 20 травня 1887 р. на березі мойнакського озера була відкрита приватна оздоровниця грязелікарня лікарями С. Ходжашем, С. Цеценевським, побудована (по проекту архітектора Бернардаци), вона була взята в оренду на 40 років, що дала поштовх розвитку Єваторії як курорту. Цей старовинний курортний заклад по сей час залишається лікувальним та науковим центром, навколо якого сконцентровані всі санаторно-курортні заклади міста [7, с. 23–24].

В ті роки Єваторія була неупорядкованим містом: брудні вулиці, тісні двори, скупченість в бідних старих будинках, відсутня каналізація, завжди була нестача води. Було 2–3 свердловини артезіанської води. Більшість населення користувались не глибокими криницями 5–6 м. Над містом висіла загроза епідемії холери, тифу, дизентерії. Холерна епідемія застала міську Думу прийняти рішення про побудову лікарень, вже в 1898 р. Дума звела три лікувальних заклади.

Місто розвивалося: з'явилися пекарня, баня, численні торгівельні заклади. Міська Дума виділила кошти на карантинні потреби, на оплату медикаментів для бідного населення. По ініціативі Таврійського губернатора Думою було видано більше як 1500 крб. на обладнання амбулаторії [6, с. 30]. Був придбаний і переобладнаний будинок Вартанова в 1899 р. Єваторійський повіт був розділений на шість лікарських дільниць. На чолі ділянок стояло шість лікарів, всі вони жили в Єваторії, а також обслуговували села Донузлав, Ак-мечеть (тепер селище Чорноморське, Сакський район).

В кінці XIX – початку XX ст. Єваторія поступово перетворюється на курорт. Вже в цей період історії місто Єваторія було одним із провідних курортів Російської імперії, з приходом до влади більшовиків, всі зусилля були спрямовані на перетворення міста в дитячу оздоровницю. Будинки, побудовані в період Російської імперії, перетворювались в санаторії для робітників, пансіонати, дитячі табори і т.д. У місті діяли 4 православні церкви, 14 мечетей, костел, 4 синагоги, 2 чоловічих і одна жіноча гімназії [1, с. 40].

Благодійні та природні фактори в Єваторії сприяли відкриттю дитячих медичних пляжів “Санітар”, “Соляріум”, перша організована лікарня для жінок та дітей “Морський пляж”, дитячих санаторіїв подружжя Гелелович, (тепер санаторій “Чайка”), школи-санаторії для глухонімих дітей. Відкриваються санаторії для дорослих “Таласа”, “Геліос” (тепер імені 40 років Жовтня тощо) [6, с. 11].

Не випадково в 1914 р. Єваторія була включена в число курортів що підлягають курортній охороні. В 1915 р. Всеросійський з'їзд з покращення лікувальних місцевих особливостей визнав Єваторію курортом загальнодержавного значення [7, с. 29].

У зв'язку із розвитком курорту Єваторія стала розширюватися та упорядковуватися. Була архітектурно оформлена сучасна Театральна площа: тут були побудовані в 1910 р. міський театр – найкращий після Одеського оперного, в 1913 р. – публічна бібліотека імені Олександра II (тепер імені О.С. Пушкіна). У 1913 р. в місті з'явився перший трамвай, а в 1915 р. в Єваторії була підведена залізнична гілка Сарабуз-Єваторія, яка з'єднала Єваторію з магістраллю Севастополь-Москва [1, с. 44].

В 1911–1914 рр. в повіті Єваторія проживало 27 тис. населення. Революція, громадянська війна, окупація в Єваторії англо-французькими і німецькими військами не пройшли безслідно. Промисловість зруйнувалась, прийшло в занепад сільське господарство. Нестача води і посуха, прийшов голод. Населення зменшилося до 17 тис., не дивлячись на все в місті працювало 28 лікарень.

13 листопада 1920 р. Євпаторія була звільнена від окупації. При Євпаторійському виконкомі Ради робітників, селян та солдатських депутатів організували відділ народного здоров'я. У грудні 1920 р. підписується декрет Ради Народних Комісарів "Про використання Криму для лікування трудящих" [9, с. 110].

Червона Армія здобула перемогу над врангелівцями на Перекопі та Севаші та звільнила Крим. В історії Євпаторійського курорту розпочалась нова ера, курортні багатства стали надбанням народу. Створене в Євпаторії курортне управління вже в січні 1921 р. приступило до відновлення санаторіїв і інших лікувальних установ зруйнованих під час імперіалістичних і громадянських війн. Одночасно велись роботи по влаштуванню пляжу, велось будівництво нових санаторіїв, асфальтування доріг, відновлення зелених насаджень, безжалісно знищених білогвардійцями, розбивка нових скверів та парків.

В Євпаторію почали прибувати ешелони з хворими та раненими. Природні багатства скоро приводили цих людей до одужання. Створено центральне управління курортом і біокліматична станція, яка працює і сьогодні. Начальником цього управління назначений Д. І. Ульянов. Вводяться в дію санаторії "Талласа", "Приморський", "Геліос", мойнакська грязелікарня [7, с. 26].

Курорт розширюється: в 1921 р. – має 1400 ліжок, в 1927 – 3500, в 1940 р. – 7020 ліжок, половина була для безкоштовного лікування дітей. В 1924 р. був заснований навчальний центр – рада, де працюють професори А. К. Шенк, С. Л. Трегубов, А. С. Соркін, видатні учені академіки М. Н. Чумаков, П. Т. Корінев, професори А. Н. Бойко, Н. П. Новаченко, І. С. Медовиков, М. М. Дітерих [6, с. 49]. Дякуючи науковій роботі котрих 20 січня 1936 р. Раднарком РСФСР прийняв постанову "Про організацію в Євпаторії дитячого курорту".

В цей час земська лікарня була перейменована в Радянську і розширюється до 70 ліжок. При лікарні відкриваються дві аптеки, вони працюють до сьогодні.

В 1923 р. відділ народного здоров'я перейменовується в відділ охорони здоров'я. Велика увага приділяється дітям в дитячих будинках, проводяться вакцинації.

В 30-ті рр. проходить реорганізація медучилищ. Так в 1930 р. відкривається самостійна поліклініка для дорослих і дитячо-жіноча консультація. В Першій Радянській лікарні працюють видатні хірурги: М. Н. Кашченко, І. В. Буслаєв, Т. В. Сорокін. За ініціативою І. В. Буслаєва в вересні організується один із перших в Криму операційний пункт переливання крові, тоді появляється Будинок санітарної культури [1, с. 80].

В 1941 р. в Євпаторії проживало 47 тис. чол. Населення обслуговували два лікарі, дві поліклініки, дитячо-жіноча консультація, Будинок санітарної культури, оздоровчі пункти на підприємствах, станція швидкої допомоги, відділ переливання крові, в них працювали біля 200 лікарів, 500 медсестер та нянь. 31 жовтня 1941 р. Євпаторія була окупована німецькими фашистами і румунськими військами [9, с. 113]. В роки війни багато санаторіїв були перетворені в госпіталі. 13 квітня 1944 р. Євпаторія остаточно перейшла під контроль радянських військ. За роки війни було розстріляно більше 12000 жителів Євпаторії. Після невдалого євпаторійського десанту 1942 р. було розстріляно більше 3000 місцевих жителів. Понад 5 тисяч євпаторійців було мобілізовано в регулярну армію та пішли в партизанські загони. Понад 400 чол. було викрадено на роботи до Німеччини. Та ще депортація – татари, греки, болгар, вірмени, німці, – зменшила кількість євпаторійців на 8–9 тис. чоловік. Сумна арифметика показує, що Євпаторія під час війни втратила близько 45–55% населення міста. В місті встановлені пам'ятники жертвам фашизму на Червоній горці, та на території експедиції глибокого буріння. На театральній площі міста споруджений пам'ятник гвардії генерал – майору авіації Герою Радянського Союзу Н. А. Токареву [2, с. 50].

Після німецько-радянської війни Євпаторія продовжувала розвиватися як місто-курорт. У 1953 р. зведено нову будівлю вокзалу, в 1965 р. споруджено морський вокзал, в 1966 р. здана в експлуатацію свердловина термальної мінеральної води «Мойнаки», у 1979 р. – побудована загальнокурортна водолікарня і створена філія Центрального науково-дослідного інституту курортології і фізіотерапії. У 1985 р. в місті проводиться перший дитячий музичний фестиваль.

В 1978 р. в Євпаторії було відкрито філіал Центрального – наукового дослідницького інституту курортології та фізіотерапії. Міністерства охорони здоров'я, на базі якого вивчали питання оптимального використання курортних факторів Євпаторії при захворюваннях опорно-рухового апарату в дітей та підлітків. З середини 80-х рр. на Євпаторійському курорті розгорнулася організація відпочинку та лікування батьків з дітьми. Для них були відкриті нові прекрасні санаторії: "Перемога", "Примор'є", ім. Островського (тепер санаторій "Орен-Крим"), перепрофільовані старі оздоровниці [7, с. 67].

Важливу роль відігравала Євпаторія у справі допомоги в реабілітації постраждалих від аварії на ЧАЕС. У 1986 р. курорт починає приймати на лікування хворих, що постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС [9, с. 150].

На рубежі ХХ стала знову відроджуватись Євпаторія. В минулому залишився розпад СРСР, труднощі початку 1990-х років. Щорічно публікуються десятки науково-практичних робіт, виконаних лікарями санаторіїв. За період 1988–1997 рр. лікарями об'єднання «Євпаторія курорт» таких робіт було виконано та опубліковано 322. В 1994 р. був заснований журнал «Вісник фізіотерапії та курортології», та історично методичний журнал «Асклепій» [7, с. 52].

У 1996 р. був відкритий Міжнародний центр "Медики – Чорнобилу". В 1997 р. Євпаторія отримала статус Національної дитячої здравниці курорту, згідно наказу президента України "Про розвиток

GULUSTAN-BSSJAR
ACCEPTED FOR ONLINE AND PRINT ISSUE 28.10.2013

Всеукраїнської дитячої здравниці курорту Євпаторії від 2 жовтня 1997 р. 16 квітня 1998 р. на базі дитячого санаторно-оздоровчого центру “Дружба” відкритий міжнародний дитячий медичний центр “Євпаторія” для лікування дітей з Чорнобильської зони [9, с. 56].

В 1998 р. був побудований лікувально-діагностичний центр “Панацея”, основна діяльність якого направлена на розвиток народної медицини і нетрадиційних методів діагностики і лікування. В цьому ж році була введена в дію лікарняна амбулаторія в селищі компактного проживання кримських татар Ісмаїл-Бей одна з кращих в Криму.

В 2001 р. Євпаторійський пологовий будинок одержував статус Всесвітньої організації охорони здоров'я “Лікарня доброзичлива до дитини” (одна з трьох на Україні). По підсумкам рейтингової оцінки діяльності органів і установ охорони здоров'я Автономної Республіки Крим за 2001 р. місто Євпаторія посідає перше рангове місто.

В 2003 р. Євпаторія (Гезлев, Керкінітіда) відзначила своє 2500-річчя. В місті працює близько 100 стаціонарних та сезонних санаторно-курортних установ. Зараз в Євпаторії проживає 120 тис. жителів, в літній період кількість людей, що проживають в місті, збільшується втричі за рахунок відпочиваючих.

В міську інфраструктуру входять село Заозерне, та смт. Мирний, Новоозерний. Євпаторія залишається інтернаціональним містом тут проживають росіяни, українці, євреї, караїми, кримчаки, татари, німці, греки, болгары, цигани та ін. Всього 92 національностей і народностей. В Євпаторії прекрасне майбутнє, це означає що пройде небагато часу з'являться нові історико-культурні заклади, центри пам'ятки охорони, нові сучасні будинки відпочинку, стане більш розвиненим туризм [7, с. 74].

27 квітня 2007 Євпаторійська міська рада прийняла рішення «Про затвердження стратегічного плану економічного і соціального розвитку міста Євпаторія на період до 2015 року» [5, с. 20].

Основні завдання стратегічного плану: формування стратегічного бачення майбутнього міста, визначення його місії; виявлення головних проблем і стратегічних цілей розвитку міста; визначення оперативних цілей і шляхів їх досягнення.

Ключова роль у цьому процесі належить інвесторам. Вкладаючи капітальні інвестиції в різні сфери, вони вносять свій внесок у добробут і подальший розвиток міста. Створена і в процесі роботи удосконалюється система взаємовідносин інвестора з органами місцевого самоврядування, при якій інвестору пропонується на етапі підготовки проєктів підписати меморандум (протокол намірів) про співробітництво та координацію дій з головним управлінням інвестиційної політики і зовнішньоекономічних зв'язків міської ради [5, с. 21].

В Євпаторії розроблений інвестиційний паспорт, основна ідея якого полягає в тому, щоб представити весь набір інформації про регіональному інвестиційному кліматі, місті-курорті та його перспективи.

Обсяги інвестицій зовнішньоекономічної діяльності в економіку міста на 1 січня 2008 р. склали 26708,3 тис. дол. США. Темп зростання обсягів прямих іноземних інвестицій склав 129,5% до обсягу на початок року (3 місце в Криму).

ВИСНОВОК

Багата 2500-річна історія міста Євпаторія (Керкінітіда, Гезлев) починається ще з античних часів, коли переселенці із древньої Греції заснували місто з красивою назвою Керкінітіда. Вчені та археологи минулого і сучасного століття установили його місце знаходження, кордони, оборонні стіни, вежі, вулиці та будинки. В кінці XV ст. турками було засновано місто фортецю Гезлев один із великих причалів півострова. Його багатонаціональне населення: турки, татари, караїми, вірмени, росіяни, греки, українці, кримчаки залишили після себе чудові пам'ятники культури: мечеть, кенаса, турецькі лазні, унікальний середньостолітній водопровід. В 1783 р. після приєднання Криму до Росії, Гезлев перейменовується в Євпаторію. Свого розквіту місто досягло в кінці XIX – на початку XX ст. Лікування грязями принесло місту особливу славу, явилось поштовхом в розвитку курорту. Уже більше 100 років він дарує зцілення людям. Історія Євпаторії – яскрава сторінка історії України та українського народу. Сьогодні Євпаторія нове, оновлене місто-курорт в якому приємно жити і відпочивати, курорт і туристичний центр з гідним рівнем і якістю життя, про яке знають як у нашій країні, так і у багатьох зарубіжних країнах.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Груббе В. В. По улицам Евпатории, путеводитель / В. В. Груббе. – Симферополь : Таврия, 1987. – 332 с.
2. Драчук В. С. Евпатория, Крым. Памятники славы и бессмертия / В. С. Драчук. – Симферополь : Таврия, 1980. – 130 с.
3. Кутайсов В. А. Античный город Керкинитида / В. А. Кутайсов. – К., 1990. – 242 с.
4. Лоевский А. П. Евпатория, Симферополь / А. П. Лоевский. – Симферополь : Таврия, 1982. – 400 с.
5. Дриневский П. Н. К 75-летию образцового курорта Евпатория / П. Н. Дриневский // Обзорение крымских дел. – 2011. – №11(403) 1–8 июня. – С. 20–21.

GULUSTAN-BSSJAR

ACCEPTED FOR ONLINE AND PRINT ISSUE 28.10.2013

-
6. Заскока В. М. В трудные двадцатые: Первые шаги Евпаторийского курорта в советский период / В. М. Заскока. – Симферополь : Таврия, 2003. – 56 с.
  7. Сакун Н. В. Евпатория. Прошлое и настоящее / Н. В. Сакун. – К. : Денеб, 2003. – 128 с.
  8. «Евпатория 2500». – Симферополь. – Ялта : Мир информации, 2003. – 320 с.
  9. Хрущев В. Л. Курорт-Евпатория / В. Л. Хрущев, Н. А. Агаджанян. – Симферополь, Таврия, 2003. – 784 с.